

Kommunesammenlægning

Af S. Aa. Tonnesen

Denne artikel er fra Horneposten nov.- dec. 2006

Nu nærmer vi os igen en sammenlægning af kommuner. Jeg fik en forespørgsel fra Kurt Vig, om jeg måske kunne skrive lidt om den sammenlægning, der fandt sted i 1970.

Jeg kan da tænke over det, var mit svar, men Kurt Vig havde åbenbart ikke tænkt sig at slippe ideen, idet jeg forleden fik et kort, i hvilket jeg blev mindet om mit – vist ikke helt afvisende svar.

Jeg vil derfor prøve at grave lidt frem, selvom der snart er gået 36 år, og min hukommelse er blevet lidt støvet.

Først lidt om baggrunden for at jeg kom til at deltage i de forhandlinger, der fandt sted forud for sammenlægningen i 1970 af Varde og omegnskommuner, her iblandt også Horne.

I efteråret 1961 blev der som optakt til valg af sogneråd afholdt opstillingsmøde på Horne Kro. Jeg havde ingen tanker om den risiko, der kan være ved at deltage i et sådan møde, men resultatet blev, at jeg var mellem de borgere, som blev opstillet, og ved det kommende valg fik så mange stemmer, at jeg blev medlem af sognerådet for perioden 1962 – 1966 og efterfølgende genvalgt for næste periode 1967 – 1970.

Umiddelbart efter valget fik jeg besøg af sognerådsformand Thomas Pallesen. ”Å har tænkt, at du ska’ vær kasserer” sagde han. En opgave som ellers var blevet varetaget på bedste vis af Thomas Jessen, og jeg har ikke den dag i dag nogen ide om, hvorfor der skulle laves om på det. Men det blev som Thomas Pallesen ønskede. Det skal lige oplyses, at selve bogføringen samt regnskabsafleveringen blev udført af en professionel virksomhed – Kommunernes Regnskabscentral.

Opgaven som kasserer blev således varetagelse af samtlige indtægter og udgifter herunder registrering af skatteindbetalinger, udbetaling af lærerlønninger, pensionsudbetalinger m.v. Det havde været praksis at udbetale lønninger, folkepension m. v. i kontanter. Det samlede beløb blev optalt og fordelt og puttet i poser til hver enkelt modtager. Var der derefter en difference, enten for mange eller for få ører eller kroner når sidste pose blev nået, var der kun ét at gøre – det hele ud på bordet og forfra igen.

Den metode blev jeg hurtig træt af, så jeg meddelte Thomas Pallesen, at de fremtidige månedlige udbetalinger ville ske med checks og udsendt med post. Beskeden faldt ikke i god jord, men da han jo selv havde bestemt, at jeg skulle være kasserer, måtte han tage beskeden til efterretning, - men sagde han: ”Så skal du afleverer kuverterne til mig, så skal jeg nok tage rundt med dem”, der skulle i hvert fald ikke ofres penge på frimærker.

Når jeg fremdrager denne episode, er det fordi den viser, i hvor høj grad der var opmærksomhed på at holde udgifter til administration nede på et rimeligt niveau, og at unødige udgifter skulle undgås. Der blev heller ikke ruttet med pengene til aflønning af sognerådsformand og kasserer, idet Thomas Pallesen og jeg tilsammen fik 6.500 kr. pr. år. Uanset lønnen var det ikke uinteressant at være med i sognerådsarbejdet.

Mødelokalet, som også tjente som kontor var et lokale på 1. sal ud mod gaden på De gamles Hjem, og da det var det eneste lokale som sognerådet havde til rådighed, foregik skatteligningen og ”indbydelserne” til torskeligde med efterfølgende fremmøde af skatteyderen også her.

Ligningen af sognets skatteydere tog ca. en uge og indkaldelserne nogle få dage – ved begge lejligheder sørgede bestyrerinden på De gamles Hjem og hendes medhjælp for forplejningen, - det var ingen ringe kost, der blev serveret, og jeg ved, at beboerne på hjemmet så frem til begivenheden, idet alle der var på hjemmet fik serveret samme menu.

Omkring 1960 var firmaet Strange-Hansen kommet til byen, hvilket gav forventning om en positiv udvikling og håb om, at det kunne trække yderlige virksomheder til området, hvilket dog ikke blev tilfældet, men alligevel var 60’erne gode år. Det var i den periode ”kromandens gård” blev købt, og byggemodning af jorden herfra blev sat i gang med de ny veje, Højvangen, Engkanten, Solvangen, Porsevej (også foreslået at skulle hedde Snapsevænget,

hvilke nogle mente ikke var passende), Klokkedøj samt Lundagervej med boligforeningshuse og andelsboliger samt et par enkelte privatboliger. Da det er et særdeles attraktivt område, er det uforståelig, at grundene, der er tilbage, ikke bliver revet væk med den store byggeaktivitet vi ser i dag.

Efter valget for perioden 1966 – 1970 konstituerede sognerådet sig med Chr. Ditlevsen som formand, og Thomas Pallesen overtog kassererposten.

Selv om det lå i luften, at der skulle ske en sammenlægning af kommuner, blev det på et møde i sognerådet den 13. april 1966 vedtaget, at der skulle bygges en ejendom, som skulle rumme kontor og mødelokale samt bolig til en kæmner, idet udviklingen social m. v. pegede hen imod, at der blev brug for professionel hjælp. Velvidende at huset sikkert ikke ville blive anvendt til kommunalt formål efter en kommende sammenlægning, var alle enige om, at der nok skulle blive brug for ejendommen til andet formål, hvilket jo også viste sig at være tilfældet, da den i dag er rammen om den kommunale børnehaven.

Den 12. september 1966 inviteres sognerådet til et orienterende møde i Varde til drøftelse af en forventet reduktion af antallet af kommuner, og for alle står det nu klart, at man godt kan begynde at tænke over, hvordan og med hvem Horne fremover skal udgøre et fællesskab.

Arbejdet i sognerådet går jo ikke i stå, selv om man er klar over, at tiden som selvstændig kommune nok er begrænset. Der er forsat nok at tage stilling til f. eks. Har Horne været "afholdende" i mange år, men den 27. september 1966

bliver der som opfølgning på en ansøgning fra værtparret afholdt en afstemning om spiritusbevilling til Horne Kro. Det lykkes dog ikke i første omgang for værtparret, men det kan oplyses, at efter en ny afstemning den 16. april 1968 blev det muligt – på lovlig vis at gå hjem med ”en lille bjørn” fra den stedlige kro.

Den 13. februar 1967 på sognerådets møde holdes en lille intern afstemning om, hvilken kommune man ønskede Horne skal sammen med – udfaldet bliver 5 til Varde og 1 til Tistrup.

I august 1967 købes jord nær De gamles Hjem til brug for etableringen af pensionistboliger, og der er enighed om at bygge 2 dobbelt pensionistboliger inden kommunalsammenlægning bliver en realitet, og der søges om et lån på 125.000 kr. i Sparekassen for Varde og Omegn til opførelse, hvilket bliver bevilget.

Vi er nu fremme ved den 1. april 1968, hvor Chr. Ditlevsen og undertegnede bliver valgt til det fællesudvalg, som skal drøfte betingelserne for den kommende sammenlægning af kommunerne. Den første møde fandt sted den 7. januar 1969 med deltagelse fra Varde, Horne, Janderup-Billum, Thorstrup og Alslev-Hostrup kommune, og alle var enige om, at det var en god ide at samles allerede nu for at lære hinanden at kende, og der drøftede forskellige emner, såsom kommunens veje, husmoderafløsning, renovation ordning, hjemmesygepleje, muldvarpebekæmpelse m. v.

På det efterfølgende møde den 25. februar drøftes forskellige tiltag, som de respektive sogneråd ønsker gennemført og Chr. Ditlevsen oplyser i forbindelse hermed, at man agter at erhverve 5.000m² jord til en pris af 6 kr. pr. m² til brug for etablering af parkeringsplads. Næste møde afholdes den 29. maj og her oplyses, at der er indgået en aftale mellem Esbjerg og Alslev-Hostrup om en sammenlægning af Esbjerg og Hostrup sogn.

Endvidere foreligger tilladelse fra Amtsrådet til Horne Kommune om køb af 16.500 m² til anvendelse for pensionistboliger og erhvervsformål.

Til det næste møde, som blev afholdt den 28. april 1969 var der af borgmesterkontoret i Varde udarbejdet udkast til fælles overenskomst. I udkastet var indarbejdet en del af de ønsker og oplysninger, som var fremkommet fra sognekommunerne, f. eks. At en indgået overenskomst af 1960 mellem Tistrup og Horne om at børn i realafdelingen blev henvist til Tistrup Realskole skulle respekteres, men senere tages op til forhandling, fremtiden omkring alderdomshjem og pensionistboliger, biblioteker, idrætsanlæg m. v.

Der blev i løbet af året afholdt nogle møder, hvor emner blev gennemdrøftet, og resultaterne heraf efterfølgende forelagt på de respektive sogneråds møder. Der vil nok være mindre interessant at gå mere i detaljer, dog vil jeg lige oplyse, at to punkter på det sidste møde i 1969 (1. december) drejer sig om:

- 1) Udkast til styrelsesvedtægt for den ny Varde Kommune

2) Horne kommune – opførelse af pensionistbolig nr. 2 samt optagelse af lån i forbindelse hermed.

Vilkårene for sammenlægningen pr. 1. april 1970 underskrives den 8. januar 1970 for Varde Byråd af borgmester og for sognekommunerne af de respektive sognerådsformænd.

Fællesudvalget afholder sit sidste møde den 9. marts 1970 og i anledning af sammenlægningen er der inviteret til en fest, og på rådhuset markeres dagen med en reception den 1. april.

Når jeg blev opfordret til at komme med lidt om den sammenlægning, der fandt sted i 1970, var det måske lige så meget følelserne, forventningerne og måske lidt frygten for, hvad det ville medføre, som der tænkes på. Der var mange forskellige meninger om, hvilken kommune man helst ville tilhøre, og enkelte i den nordlige del af sognet kom efter en afstemning til Ølgod. Der var drabelige diskussioner, om det ville blive til gavn eller til skade at blive borgere en større kommune, og min fornemmelse er, at det gamle Horne sogn er blevet behandlet godt af storbror og i det store hele har grund til at være tilfreds med de år, der er gået, og hvor sognet har været en del af en større enhed.

Nu er det så en ny sammenlægning, der er umiddelbart forestående. Jeg har ikke indtryk af, at den enkelte borger tænker så meget på eventuelle følger på det lokale plan og heller ikke diskuterer det så meget. Det er nok mere problemerne omkring ændringerne af systemer med amter – regioner – sygehuse – veje osv. Som optager sindene, og i øvrigt er der i dag mange andre ting, som den enkelte finder væsentlig.

Min afsluttende bemærkning må være: ”Lad os leve i håbet”, men der vil gå rum tid, før vi kan se om de omvæltninger, der nu skal finde sted med kommuner, amter – regioner osv. Vil medfører, at det bliver til gavn for hele den ganske og danske befolkning.